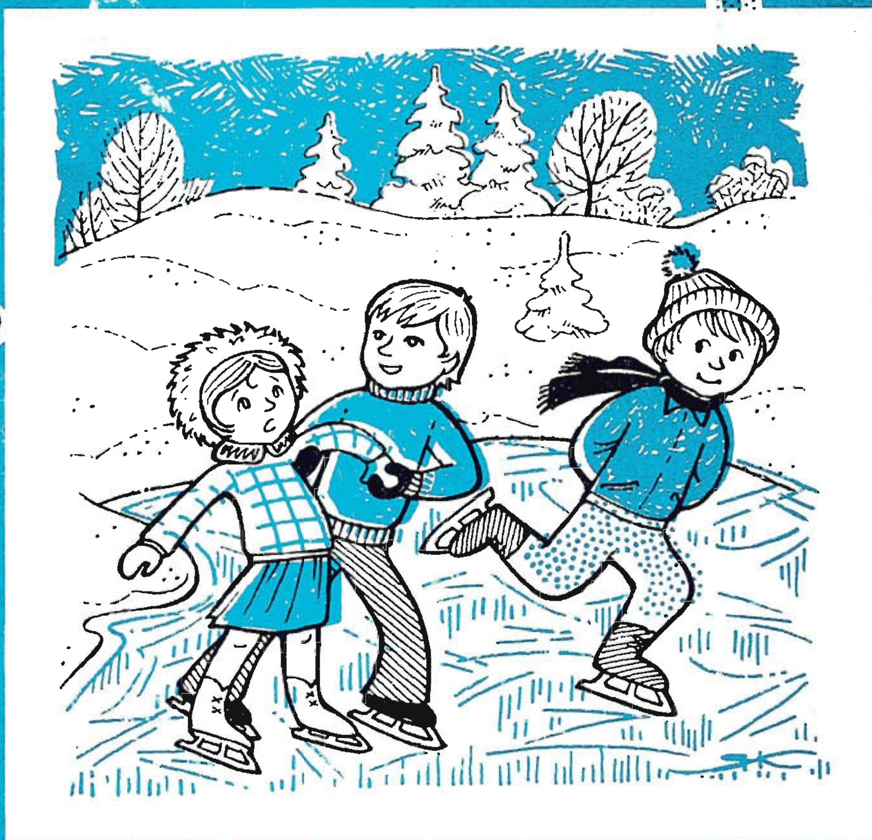
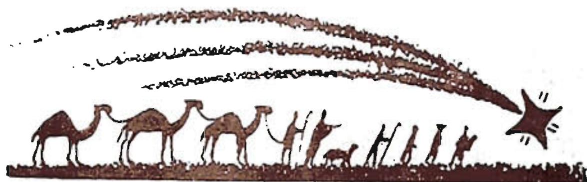
Веселка

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW
a Children's Magazine

РІК XXVI
СІЧЕНЬ — РІЗДВО 1979
Ч. 1. (292)

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
— й —
ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ
Співробітникам, Передплатникам, Читачам,
Їх Батькам, Виховникам і Вчителям,
всім Прихильникам і Жертводавцям
— б а ж а є —
ВИДАВНИЦТВО й РЕДАКЦІЯ „В Е С Е Л К И”

Із вертепом, з колядою
Йдем з різдвяною звіздою
Від хати до хати
Із Різдвом усіх вітати,
Заколядувати.

Б. Д.

РОЗГАДАЙМО!

ЧИ ВПІЗНАЛИ?..

Не бувала я ніде,
Тільки у крамниці,
Але можу розказать
І байки й билиці.

Часом віршика скажу
Про кота і мишку...
Чи впізнали, діти, ви
З малюнками ......

ЩО ЦЕ?

а) Летить легенький,
Летить м’якенький,
А як сонце припече,
Враз водою потече.

— о —

б) Біла ковдра лежала,
Та від сонця розтала.
Хоч була біленька,
А вода брудненька.

РОЗГАДКА ЗАГАДКИ З ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ” ЗА ГРУДЕНЬ 1978 т.: О. Олесь „Капустонька” — зайчик.

Справлення недоглядів у ч. „Веселки” за грудень 1978 р.: стор. 6-та у піднаголовку має бути „1878”; стор. 8-ма має бути „Ілюстрація”; стор. 16-та всюди має бути: „Розділ XXVIII”. Написання ангійського слова має бути “Defense”.

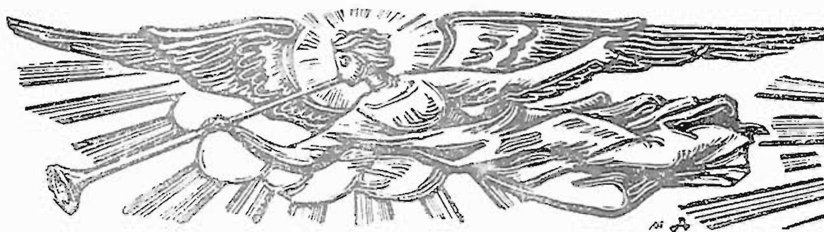
з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 долярів, у інших країнах — рівновартість цісі суми. Для членів УНС 5.00 долярів. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 доляр.

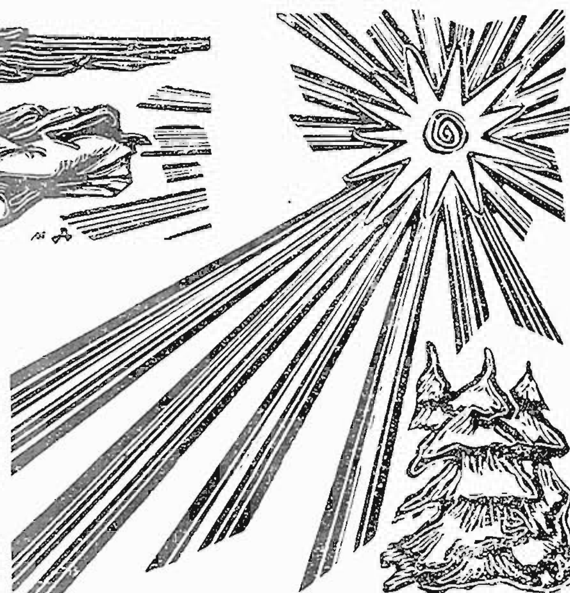
“THE RAINBOW” — “VESELKA”
Обкладинка роботи — Івана Бриковича
Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, N. J. 07302
Subscription $ 8.00 per year. UNA members $ 5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ярема Козак — На ковзанах

Алла КОССОВСЬКА

Ілюстрації Михайла ДМИТРЕНКА

СВЯТ-ВЕЧІР

Розігнав веселий вітер
Хмари навісні,
Усміхнулось сонце дітям,
Наче навесні.
Мати варить коло печі
Всі дванадцять страв,
Славка з Танею підвечір
Подались на став.
Став замерз, такий гладенький,
Як прозоре скло.
Діти ковзались швиденько,
Весело було!
Кличуть діток мама й тато,
На столі кутя.
— Нумо всі колядувати,
Славити Дитя!
Це наш звичай кожнорічний,
Святвечірній спів! —
І лунає „Бог Предвічний" —
Рідний нам мотив.
У кутку ялинка сяє
Сотнею зірок,
Але кращих зір немає
Від отих, що в небі сяють,
Тих, що світить Бог!

Я. ГОРИЦВІТ

ЯК ЛИШ ЗІРКА ВЕЧІРНЯ ЗАСЯЄ...

Спалахнули вогні на ялинці,
заясніли прикраси, гостинці,
заіскрилися очі в малих:
скільки щастя і втіхи для них!

Під ялинкою пишні пакунки —
там для кожного є подарунки . . .
Хтось поклав їх туди непомітно . . .
В хаті ясно, святково, привітно.

На столі — що душа забажає:
і книші, і узвар, і кутя є,
і млинці, й голубці, й паляниця:
аж дванадцять там страв,
як годиться.

Як лиш зірка вечірня засяє,
вся родина за стіл посідає,
проказавши молитву Христу,
що в цю ніч народився святу.

Незабаром колядники в хату
завітають з Різдвом привітати,
добра, щастя, здоров'я родині
побажать в колядках
старовинних.

Дар господарі зложать святковий
і для рідної церкви, і школи,
для сиріт та для вдів у потребі . . .
Сяє радість в хатах і на небі . . .

К н и ш — тісто, начинене картоплею, кашою тощо; у з в а р — варені сушені овочі (stewed fruit); м л и н е ц ь — pancake; п а л я н и ц я — плоский хліб з пшеничної муки (flat cake).

Валентина ЮРЧЕНКО

Ілюстрація Яреми КОЗАКА

РІЗДВЯНА РАДІСТЬ

Снігом все запорошило
І надворі біло-біло!

Гілочки в садку пушисті,
На шибках зірки сріблисті,
Наче казка зимова,
Не придумана — жива.

Я, Марійка і Галинка
Прикрашаємо ялинку
Золотими зірочками,
Срібляними ланцюжками,

Кульочки червоні й сині
Начіпляла скрізь Галина,
З вати я зробив сніжок,
А на самий на вершок
Янгол сяде білокрилий, —
Ми самі його зробили —
І над ним ще осяйна
Буде зірка світляна.

Трохи місця, — ми схвалили,
Під ялинкою лишили,
Бо ялинки — кожний знає —
Без дарунків не буває.

На Різдво у кожну хату
Підем ми колядувати,
Щоб прославила колядка
Божу Мати і Дитятко,
В ній оспівують слова
Радість Божого Різдва.

Роман ЗАВАДОВИЧ

КОЛЯДУЙТЕ, ДІТИ!

Колядуйте, діти, у Різдвяний День
Старовинних наших колядок-пісень!

Це ж бо з України колядки оті,
Хай вам завжди будуть дорогі-святі!

Їх бо ще співали наші прадіди,
Ваші прабабуні в Свято Коляди.

Їхніми словами в цей різдвяний час
Україна-Мати промовля до вас.

Прадіди — тут: взагалі предки (forefathers); **Свято Коляди** — це друга, давніша назва Різдвяних Свят.

У ВИФЛЕЄМІ НИНІ НОВИНА

(Сценічна картина в 2 відслонах)

ОСОБИ:

Божа Мати	Данило	пастушки
Святий Йосиф	Савло	
Ангел-вістун	Давид	
Хор ангелів	Іван	

І ВІДСЛОНА

Поле біля Вифлеєму. Ніч. Пастушки вносять хмиз і суху траву

ДАНИЛО: Розпаліть вогонь, то буде і ясніше і безпечніше, як будемо спати. Чим раніше ляжемо, тим краще виспимось і раніше встанемо.

САВЛО: То правда, що нам треба рано вставати, але сьогодні мені якось не хочеться спати. Ви всі знаєте, що я люблю звечора лягати, та сьогодні, здається, я не міг би заснути. Щось наче шепоче мені: „Не спи! Почекай!"

ІВАН: Я також не хочу спати. На душі якось дивно, радісно. Може б ми заспівали якусь гарну пісню?

САВЛО: А чому б не заспівати?

ДАВИД: Авжеж, заспіваймо! Ти, Савле, починай! *(Савло починає, хлопці підтягають)*

Нічка накрила гори і доли,
Тихо дрімає річка і поле,
Дякуймо Богу в вечірню годину,
Що допоміг перебути нам днину.

Боже предвічний, Царю на небі,
Май нас в опіці в кожній потребі,
Дай без пригоди ніч переспати,
Вранці в здоров'ї й радості встати!*)

ІВАН: А тепер може хтось із вас розкаже якусь цікаву казочку?

ДАНИЛО: А може хтось розповість щось цікаве?

ІВАН: Знаєте, я був на празнику Пасхи в Єрусалимі. Був і в храмі та слухав, як читали Святе Письмо.

САВЛО: А чи ти все розумів, що там читали?

ІВАН: Може не все зрозумів, але головне запам'ятав.

САВЛО: А що ти запам'ятав? Розкажи нам!

ІВАН: З того, що там читали, я зрозумів, що має прийти на світ великий пророк чи новий цар Ізраїля і його пануванню не буде кінця.

ДАВИД: А не знаєш, коли це має статися?

ІВАН: З того читання годі було зрозуміти. Навіть мій тато того не знав.

ДАНИЛО: Ах, як би то було добре! Тоді ми мали б свою власну державу й не мусіли б коритися римським загарбникам.

САВЛО: *(стиха):* Цить! Не говори так голосно, бо шпигун може підслухати! За такі слова нас чекала б тяжка кара.

ІВАН: Дай Боже, щоб той пророк прийшов якнай-

---

*) Співати на мелодію пісні „О Богородице Діво Маріє" у збірнику „Церковні пісні", в-во Чина св. Василія Великого в Жовкві, 1926, стор. 283.

скоріш! Я, хоч убогий і нічого цінного не маю, пішов би перший його привітати й обдарувати. Я дав би йому свою найкращу одежу, яку ношу тільки у велике свято.

ДАНИЛО: (докладає хмизу до вогню): Слухайте, хлопці! Хто хоче спати — хай, а хто не хоче — то ні! Але нам не можна пропустити вечірню молитву.

САВЛО: Авжеж! Мама мене вчила: нічого не починай і не кінчай без молитви!

ДАНИЛО: Мій тато каже, що молитва виєднує нам Божу опіку і поміч.

ВСІ: Так давайте молитись! *(Стають навколішки, Данило проказує).*

ДАНИЛО: Наш добрий Боже! Хоч ми малі вбогі пастушки, а Ти могутній цар світу, ми любимо Тебе, мов рідного батька і просимо Тебе в своїй молитві: май в опіці нас, наших батьків і матусь і поможи, щоб вони все жили в гаразді та щоб їх минало всяке лихо. А нас обдаруй ласкою, щоб ми виростали в чеснотах і радості на втіху батькам і щоб не знеславили себе ніяким поганим учинком. І заступи від ворогів наш рід і нарід, щоб ніякий ворог не знущався над ними ні тепер, ні на вічні віки.

ДАВИД: Дивіться, дивіться! Он там на небо виходить чудова ясна зоря! Такої певно ніхто з нас не бачив! *(Всі схоплюються з колін і дивляться на небо).*

САВЛО: Правда! Такої зорі тут ще ніколи не було.

ІВАН: Виглядає, неначе за нею хвіст тягнеться.

ДАВИД: Вона посувається, наче пливе до нас.

ДАНИЛО: Побачимо, що буде далі! А тим часом, друзі, розстелюйте свої плетінки й лягайте! Я буду сторожити, а коли б було треба, то вас розбуджу. *(Хлопці розстелюють свої плетінки з трави і лягають. Хвилина тишини. Згодом долітає збірний спів: „Слава на висотах Богу...)*

ДАНИЛО: (шепотом): Хлопці, чи ви чуєте?

ІВАН: *(підіймає голову):* Чи це сон, чи дійсність? Я чув якусь дивну, але таку гарну пісню, наче б її співали не люди, а ангели.

ДАВИД: *(підводиться):* Я також чув прегарний спів. Не знаю, чи мені снилося, чи справді десь за горою хтось співає.

ВСІ: Ми всі чули!

САВЛО: Ах, яка ж то була гарна пісня! Хто ж це міг би в степу співати такої глухої ночі?

ІВАН: Щось дивне твориться...

(Ясне світло, а в ньому з'являється Ангел-провісник. Пісню „Слава на висотах чути вже голосніше).

АНГЕЛ-ПРОВІСНИК: Вставайте, пастушки! Чуєте цей спів? То ангели вітають Пана світу, що сьогодні народився. Ідіть і ви, привітайте Боже Дитятко! Воно лежить там, у вертепі за містом. Над ним сіяє ясна зоря. *(Відходить).*

ІВАН: Невже ж це той цар, про якого я чув у храмі в Єрусалимі? Ходім чимскоріше привітати Його!

ДАНИЛО: А що ти йому подаруєш?

ІВАН: Я подарував би Йому все, що маю найцінніше, але скарбів у мене нема.

ДАНИЛО: Я візьму ягнятко, подарую Новонародженому.

САВЛО: Я маю хлібець і кухоль оливок, беру це на дарунок.

ДАНИЛО: Збирайтесь, хлопці. По дорозі поступимо до дому по дарунки і гайда до вертепу! *(Хлопці швидко збираються і відходять).*

2 ВІДСЛОНА

З боку сцени стоїть невелика повітка. Над нею є підвищення на хор ангелів, видно тільки груди й голови. Повітка й ангели ясно освітлені. Ангели тихо співають „У Вифлеємі нині новина..." У повітці сидить Божа Мати з Дитятком на руках. Коло неї Йосиф. Недалеко ясла з сіном і жолоб. Спів поволі стихає.

БОЖА МАТИ: Холодно цієї ночі.

ЙОСИФ: Це ж холодна пора року, а в цій повітці немає стін.

БОЖА МАТИ: Може б покласти нам Малятко на сіно в цьому жолобі?

ЙОСИФ: І я так думаю. Я пересуну жолоб ближче до середини. Вітер не буде так задувати. Можна прикрити Дитятко моєю киреєю. Воно не змерзне.

БОЖА МАТИ: Справді! Так буде краще й тепліше.

ЙОСИФ: *(пересуває жолоб, застелює його сіном і кладе на сіно якусь одежу).* Вже ліжко готове. *(Божа Мати кладе Дитятко в жолоб, цілує і прикриває хусткою. Знову відзивається з стиха коляда „В Вифлеємі новина, Діва Сина зродила..."*

ЙОСИФ: *(по короткій перерві):* Хай Дитятко спить, а Ти Маріє, також спочинь коло нього. Як стане світати, я піду до міста, може дістану там трохи молока або шматок хліба, бо і Ти теж зголодніла.

БОЖА МАТИ: Спасибі Йосифе! *Ще раз обтулює Дитятко і мостить місце для себе).*

(Надходять пастушки і зупиняються перед повіткою).

ІВАН: Це тут! Мабуть, тут народився наш новий цар.

ДАНИЛО: Чуєте, який гарний та милий спів? Хто ж тут так співає?

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Василя ЗАЛУЦЬКОГО*

РІЗДВЯНИЙ ПОСЛАНЕЦЬ

В нашу тиху хатку завитала вість,
Що до нас небаром прийде милий гість.

Та не листоноша нам її приніс,
Що привозить людям пошти повний віз.

Вістка ця в коробці схована була,
Нам її матуся з міста принесла.

А у тій коробці ангелик лежав,
Про Різдво нам милу вісточку подав.

Кучерики в нього світлі золоті,
Очі сині, вії довгі і густі.

Ангелик в коробці спав собі на дні,
На ялинку з лісу ждав чотири дні.

Тато наш поїхав десь за місто в ліс
І ялинку красну звідти нам привіз.

Ми її убрали в золоті цяцьки,
В кольорові свічі, в срібні ланцюжки.

На самім вершечку на ялинці цій
Ангелик пишався з зіркою в руці.

Він дививсь на ясла, де Ісусик спав,
І Йому колядку з нами враз співав.

Коробка — box; **кучері** — curls; **цяцьки** — тут: прикраси.

ДАВИД: Дивіться, Там маленьке Дитятко лежить у жолобі!

САВЛО: Це мав би бути наш новий цар?

ІВАН: Царі живуть у палатах. Я бачив в Єрусалимі.

САВЛО: А. може, ми помилились у дорозі? Адже царі так бідно не живуть.

ДАНИЛО: Але тут така ясність, лунає такий прегарний спів! Хіба запитаймо! *(Пастушки підходять ближче).*

ІВАН: *(вказує на св. Йосифа):* Запитаймо цього чоловіка. Він хіба знає.

САВЛО: Вибачте, дядечку, що вас турбуємо. Скажіть, чи то тут народився новий цар Ізраїля?

ЙОСИФ: Його царство не з цього світу. Він сам колись про це розкаже!

САВЛО: Він так дивно говорить, але я думаю, чи ми добре трапили. Підійдім, хлопці, та й поклонімось!

(Пастушки підходять до Дитятка в яслах і низько йому вклоняються).

ІВАН: Прийми, Боже Дитятко, поклін від нас, убогих пастушків! Я до землі вклоняюся новонародженому цареві та складаю свій скромний дар.

ДАНИЛО: Я схиляю свою голову і даю все, що маю найкраще.

САВЛО: Великий царю! Прийми від мене глибокий поклін та цей скромний дарунок.

ДАВИД: А мій дар — то любов мого серця.

САВЛО: Тепер заспіваймо нашому цареві гарну пісню.

(Пастушки починають співати коляду „Нова радість стала". До них у другій строфі приєднується хор ангелів).

(З а с л о н а)

За Володимиром М а ц ь к о в и м

Ілюстрація Ніни М р и ц

П о я с н е н н я - с л о в н и ч о к: **загарбник —** invader; **кухоль** — mug, jug; **повітка** — shed; **жолоб** — дерев'яна скриня, в яку насипають коням і ослам овес; **кирея** — верхня одежа, плащ.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрації Яреми КОЗАКА

ХТО СТУЖІ НЕ ЛЯКАЄТЬСЯ?

**Прийшла Зима, та не сама —
З Морозом, Морозихою,
Гуде вітрило, мов сурма,
Тремтять пташки під стріхою.**

**А з хмари сипле-сипле сніг,
У кучугурах вулиця,
Ось попід тином кіт пробіг,
Від холоду аж кулиться.**

**Виводить Віхола танок,
Від неї хто куди ховається —
Та є собі такий дідок,
Що стужі не лякається.**

**Он гляньте, хто такий стоїть
Край тину під березами!
Вгадати легко: Білий Дід,
Ще й шнуром підперезаний.**

**На ньому сніговий кожух,
М'який, м'який, мов ватяний,
Старий подертий капелюх
І шкарбани нелатані.**

**Хто він такий? І чий сусід?
— Тут вранці діти гралися,
По них зоставсь зі снігу Дід,
В руках суката палиця.**

**Такий собі отой дідок,
Що стужі не лякається,
Заліз оце за тин в садок
І усміхається.**

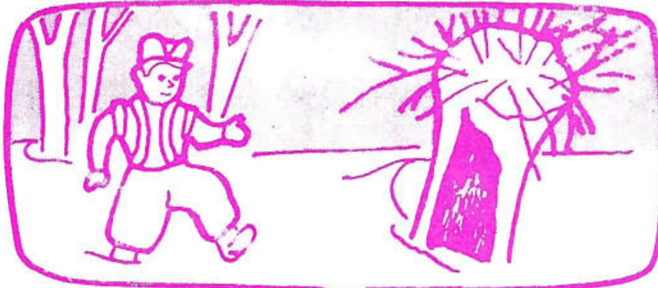
———————

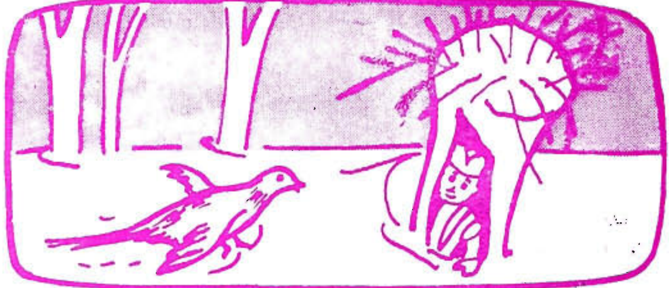
Сурма — труба (trumpet); **кучугура** — намет (snow-hill); **нелатаний** — not repaired; **віхола** — завірюха (snow-storm), **стужа** — hard frost; **береза** — birch; **тин** — fence; **шкарбуни** — зношені чоботи.

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: Іван БРИКОВИЧ*

Гоца драла

Ромтомтом, маленький ґном,
Мандрував взимі ліском.

Подував холодний вітер,
Ґном заліз в дупло погрітись.

Поглядає із дупла —
Йде куріпочка мала.

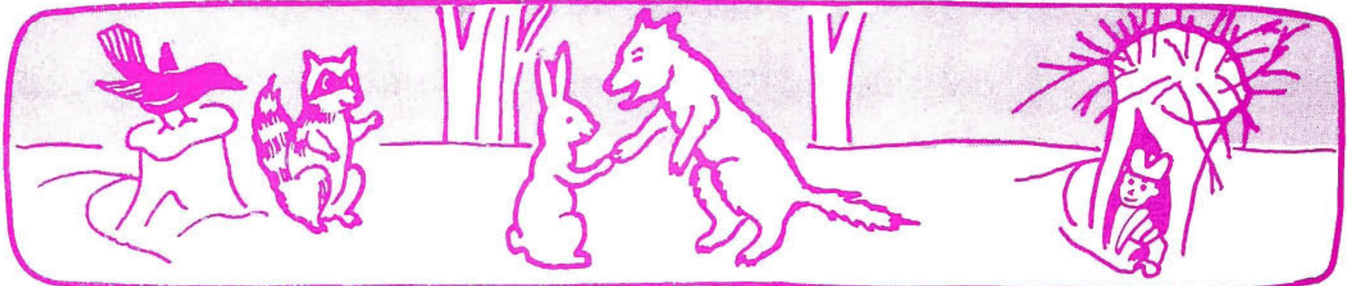

— Ой, нещастя! — З-між беріз
Вибіг їй назустріч лис.

Та, на диво, хитрий лис
Тої пташки не загриз —

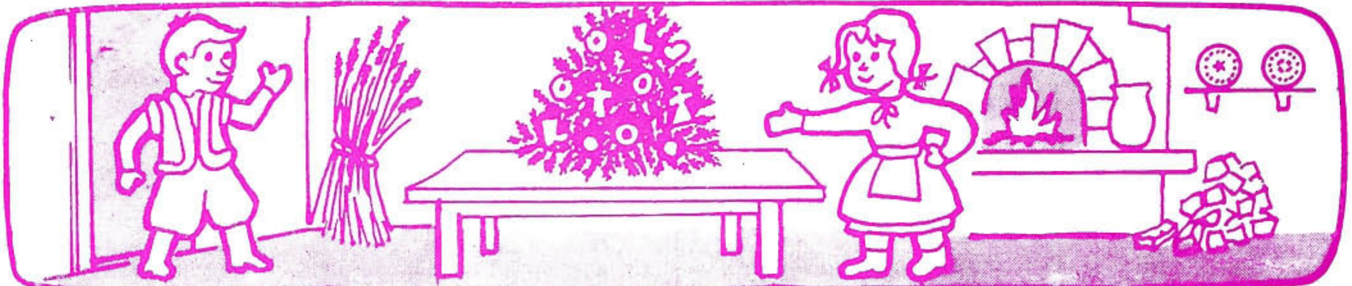
— тільки чемно привітався
і спокійно в ліс подався.

Глип наш ґномик! — по галяві
Зайчик Яць іде сивавий.

А навпроти з-під рокити
Вийшов сірий вовк Неситий.

Він на зайця не напав,
Лапу лиш йому подав.

Ґном чимдуж біжить до Гоци,
Що за диво, знати хоче.

Гоца стала коло печі:
— Та ж сьогодні в нас Свят-вечір!

По всім світі здовж і вшир
Між людьми й звірками мир!

———

Куріпка — partridge; **рокита** — верба (willow).

Володимир МАЦЬКІВ

ВЕЛИКИЙ ТРІЮМФ

Цей тріюмф відбувся 14 січня 1649 року в Києві, тобто рівно 330 літ тому. То був в'їзд Богдана Хмельницького до Києва після розгрому польської королівської армії та відновлення незалежної Української Держави.

Щоб наші люди не забули про цю таку важливу, а заразом величаву подію, мистець маляр Микола Івасюк змалював її на великім гарнім образі. Копії цього образа можна бачити в багатьох українських домах.

Упадок нашої княжої держави спричинили у великій мірі безнастанні напади татар. Опісля українські землі увійшли до складу Литовської держави, а разом з нею — до Польщі. Польські пани на всі лади використовували український нарід, а передусім селян, які під примусом працювали для панів.

Великим нещастям були далі часті напади татар і турків, грабунки, вбивства та схоплювання людей у неволю. Щоб боронитись від цих ворогів, український нарід почав у XV столітті організувати військо, що назвало себе козаками. Головним осідком козацтва була Січ, фортеця на ріці Дніпрі, на острові Хортиці нижче порогів. Крім того, козаки жили також на околицях цього острова, і ту околицю названо Запоріжжям. Козацьке військо збільшувалося з кожним роком.

Найвищими начальниками козацького війська були гетьмани, або кошові отамани. Їх вибирали козаки з-поміж себе голосуванням. Визначнішими гетьманами козацького війська на початках його існування були — Петро Конашевич-Сагайдачний і Михайло Дорошенко.

Однак полякам було дуже не до вподоби козацьке військо, і вони старалися козаків ослабити або знищити. Тоді можна було б без спротиву цілий український нарід перемінити у своїх безборонних невільників. Бачачи це, козаки обернули свою зброю також проти поляків. Коли на початку 1648 року козацьким гетьманом став Богдан Хмельницький, він зрозумів, що настала пора закінчити свавільне панування польської шляхти над його народом. Він подбав про збільшення козацької сили, уклав плян боротьби і навіть запросив татар на поміч.

Пам'ятник гетьманові Богданові Хмельницькому на Софійській площі в Києві

Дізнавшись про це, поляки постановили за всяку ціну знищити козацькі сили та самого Хмельницького. Навесні 1648 року вони вислали на українські землі сильну армію. Одначе над річкою Жовтими Водами козацькі полки обступили поляків та почали їх громити.

Польські гетьмани (генерали), дізнавшись про це, рушили з ще більшою військовою силою на допомогу обложеним. Але Хмельницький приготовив засідку недалеко міста Корсуня, і коли польське військо увійшло туди, розгромив його. Багато поляків погинуло в боротьбі, а інші попали в полон.

Навіть обидва польські гетьмани, Потоцький і Каліновський, попали в руки козаків, і Хмельницький передав їх татарам.

Софійський Собор у Києві. На площі цього собору проголошено незалежність і соборність Української Держави 22 січня 1918 і 1919 рр.

Однак війна тривала далі. Черговий бій відбувся під Пилявцями 23 вересня. І тут козаки здобули велику перемогу. У їх руки попали гармати, багато зброї і обози, повні всякого добра. Опісля Хмельницький рушив далі на поляків, і 8 жовтня козаки були вже піді Львовом. Вони здобули найміцніше укріплення міста, Високий Замок. Львівські міщани заплатили коло пів мільйона золотих викупу та просили Хмельницького не нищити міста. Гетьман погодився на це і повів своє військо в напрямі Варшави, столиці Польщі. Деякий час облягав Замостя, що було також міцною твердинею. Тим часом прийшла вістка, що польський король Володислав IV помер і поляки вибрали собі нового короля, Яна Казимира.

Хмельницький сподівався, що новий король Польщі буде луччий і справедливіший від попередніх, тож дав наказ своєму війську вернутися в Україну, тим більше що почалася зима.

14 січня 1649 р. Хмельницький тріюмфально в'їхав до Києва враз із своїми полковниками та військом. Ціле місто захоплено вітало його, як нікого ніколи перед тим. У всіх церквах дзвонили дзвони, мов на Великдень. Назустріч йому вийшов митрополит Косів із своїм гостем, єрусалимським патріярхом Паїсієм, та численним духовенством. Студенти Київської Академії прославляли Хмельницького промовами і віршами, як другого Мойсея, за те, що визволив український нарід з неволі. І справді було за що прославляти, бо незабаром Хмельницький проголосив незалежність України.

Заснована Хмельницьким козацька гетьманська держава була продовженням попередньої княжої держави українського народу. Вона тривала 133 роки, від 1648 до 1781 року.

———

Пояснення-словничок: **розгром** — utter defeat; **копія** (образа) — replica; **фортеця** або **твердиня** — stronghold; **пороги** (на ріці) — rapid, cataracts; **свавільний** — petulant, wilful; **засідка** — trap; **обоз** — train; **укріплення** — fortification; **викуп** — ransom.

К. ПЕРЕЛІСНА

НЕ ЗАБУДЬТЕ

З Новим Роком, новим щастям
Ми вітаєм вас,
І бажаєм вам здоров'я
Кожен день і час.

І як будете ласкаві
До своїх діток,
Не забудьте їм купити
Пару книжечок.

Не забудьте й Україну —
Наш прекрасний Край,
Говоріть щодня дитині:
„Рідну мову знай!"

К. ПЕРЕЛІСНА

ЩЕДРИК

Щедрик-щедрик-щедринець!
Ой, який я молодець —
Прийшов посипати,
Забув зерна взяти...
Та маю в кишені
Гороху з півжмені.
Сію, вію жито
Узимі на літо.
Нехай Бог поможе,
Щоб все було гоже!
З Новим Роком будьте,
Мене не забудьте!

Іван КЕРНИЦЬКИЙ *Ілюстрації Яреми КОЗАКА*

ЧОРТИК-ЗБИТОЧНИК

Малий кошлатий чортик із чорного плюшу з червоною кокардою на шиї заснув був, скоцюрбившись на зеленій гілочці ялинки та хропів добрих чотири години. Нараз проснувся серед ночі, позіхнув і здивовано глянув довкола.

— Агій! — промовив сам до себе. — Де ж це я?.. В лісі, чи що?

В кімнаті, в якій стояла ялинка, було справді тихо і темно, неначе в лісі.

Чортик підвівся, випростався на своїх тоненьких ніжках, і — псикнув з болю: пссс!.. Все його тендітне плюшове тільце покололи під час спання раз-коло-разу смерекові шпильочки... Доки ще він спав — не відчував болю, а тепер усе тіло пекло та палило, немов би набите цвяшками. З цього приводу чортик дуже розсердився, і якби мав силу, то напевно перевернув би ялинку на землю або щонайменше позбивав би з неї прикраси. Звичайно, це йому не вдалося, і малий чортик ще дужче розлютився, затаївши в своєму шматяному серці гнів і помсту.

Раптом десь із висот долинув до чортикових вух далекий відгомін музики і співу.

Чортик насторожився:

— Го, го! А там що за нічні концерти?.. Варто то б прислухатись зблизька...

Зручно і швидко, немов мавпеня, хапаючись за що попало ручками та ніжками, Чортик-збиточник по гілках, по шпильках, по „ланцюжках" та по „янгольському волоссі" в одну мить видряпався на вершок ялинки і там присів.

На вершку ялинки була зоря і вертепик. Оця зоря і вертепик і всі фігурки були викроєні і склеєні з тектури, сухозлітки і кольорового паперу. При вході до вбогої стаєнки горіли іскристо, немов смолоскипи, два бенґальські вогники. В стаєнці, в яслах на сіні, лежав маленький Ісусик, над ним нахилились з любов'ю Божа Мати і св. Йосип. Пастушки в киптарях та постолах поздіймали брилі і припали навколішки перед Дитятком. А понад стаєнкою кружляли срібнокрилі янголики. Одні пригравали на скрипках, другі пречудово співали ніжними-преніжними голосками:

Слава во вишніх Богу
І на землі мир...

Кошлатий чортик, що зроду був великий безбожник, скривився і затулив собі пальцями вуха. Він схвилювався, а далі устромив до рота кінець хвостика і глибоко призадумався. Від цієї поганої звички — пхати до рота хвостик, годі було його

відзвичаїти так само, як не раз годі відучити деяких нечемних діток тримати в устах палець.

Раптом хитрі й бистрі чортикові очі аж загорілись з радости: вони догляділи поміж іншими цяцьками та прикрасами два літачки, що мали в середині таку штудерну машинерію.

— Го! Го! Знаю вже, знаю! — зрадів Чортик-збиточник і аж підскочив на півтора метра вгору. — Ну, і втнемо штуку, якої ще світ не бачив: пустимо літачки на янголів, а янголів на літачки... Ха, ха, ха!.. Побачимо, що з цього вийде!..

Він хильцем-тихцем підкрався до літачків, понакручував їх пружини, розрухав машинерію та пустив їх просто на розспіваних янголиків, що літали собі над Божою стаєнкою.

Загриміли мотори, захурчали пропелери, й обидва літачки з шумом, свистом і тріскотом понеслися в повітря. А тому, що це були бойові літаки-винищувачі, вони зараз же й відкрили вогонь з кулеметів на безборонних янголят. Янголята в великій тривозі покидали скрипки й ноти та поховались під стріху Божої стаєнки.

Всі фігурки, що були в убогому вертепі, дуже схвилювалися тим несподіваним налетом, тим більше, що в убогій стаєнці не приготовано бомбосховища. Особливо янголята то вже так голосили, аж малий Ісусик пробудився і також заплакав. Тоді святий Йосип, побачивши таку веремію, як не сплесне в долоні, та як не гукне на пастушків:

А — гей, Гарасиме, Стецьку та й ти Пархомію, а візьміть но, синаші, свої бучки та біжіть щодуху провчити того безбожника-комсомольця, щоб таких збитків більше не робив!

Заметушились пастушки, вхопили свої бучки та й давай здоганяти Чортика-збиточника. А що перший скочить Гарасим, як махне палицею — трісь-брень! дзень-дзелень! — розбив баньку голубо-золотисту та ще зелену з червоними цяточками, — цілив-мірив, а Чортика-збиточника не поцілив. А що другий скочить Стецько, як махне палицею — трісь-брень! дзень-дзелень! — розбив три скляні грушки, шишку, баньку, черевичок і мухомора — цілив-мірив, а Чортика-збиточника не поцілив. Крутиться він, в'ється,а спіймати не дається.

А — гей! Люди! — кричить Пархомій. — На поміч! На поміч! Ловіть-держіть бешкетника, що Божій Дитині спати не дає!..

...Ух, ух!.. Як зчиниться рух, рух!.. Як пробудиться пан Паяцик, що мав чудесну голівку з шкаралупи яйця від красої курки, та як припаде до дзвіночка, та все — бам! бам! —, а шоколядовий пістолетик подумав, що десь горить, та як вистрелить у повітря — бум-бум!!! — і необачно розбив на черепочки голівку бідному Паяцикові.

Тут же слимачок із цукру, лепський молодчага, що здобув світовий рекорд у бігу на тисячу метрів, пустивсь і собі здоганяти Чортика-збиточника. Та забув у поспіху у своїй хатці ковзани та ще й на біду-лихо зударився по дорозі з грибком, зломив собі обидва ріжки, а над лівим оком набив таку велику ґулю, як добра диня!... Тут уже бляшаний листоноша, що розвозив важливі телеграми на мотоциклі, як пустить машину на повний хід! — думав перетяти чортикові дорогу, але забув подати сиґнал трубкою, в'їхав на слимачка, переїхав на смерть жучка, слона і мандоліну, а сам — бабевх! — на землю!..

—Рятуйте! Лечу! — кричить у відчаї листоноша, та як ухопиться обіруч за стовбур ялинки, як потрясе нею з усієї сили, аж усі яблука й горішки посипались, як дощ, з ялинки. А срібним рибкам приверзлося щось у їх риб'ячих мізках, що під ними, в низу, тече глибока річка і всі вони, одна по одній поскакали вниз і порозбивались на дрібен мак!..

Ох, ох, ох!.. Тож то зробилася метушня, тож то наробилося гуку-стуку, як під час землетрусу! Все падає, летить, валиться, перевертається — справжній кінець світу. А вже найбільше мороки було з тими літачками, що їх Чортик-збиточник пустив ширяти: як розліталися вони, так усе кружляють і кружляють і сідати не хочуть, бо аеродрому не мають. Отак були б вони літали до судувіку, вже не стало їм бензини і вони попадали на шафу, просто в бутель з конфітурою.

Ну, Чортик-збиточник з радости і втіхи вже й

не знає, що робити має! По „янгольському волосячку", мов моряк по линві, він спустився з ялинки на підлогу, піскочив на радощах аж під стелю, потім закрутився дзиґою і почав ходити на голові, аж урешті взявся під боки, танцював собі і приспівував:

— Тра-ля-ля, тра-ля-ля, гоп-гоп, гопа-па!..

Але радість його була недовга. Там, у темряві ночі, таїлася його згуба, там, у пітьмі ждала його заслужена кара. Бо, власне під ялинкою засів собі богомільний котик Жмурко, щоб проказати свою довгу вечірню молитву перед сном. Аж тут чує котик якесь шарудіння... Розплющив очі, засвітив ними, немов рефлекторами, бачить —ось таки йому перед носом метушиться якась чорна кошлата тварина, з голівкою, лапками, хвостиком. Стрибає, скаче, пищить... Миша! — думка, мов блискавка, просвердлила Жмуркові голову. — Ось тобі тепла вечеря... Та ще й з м'ясом! Жмурко зіщулився, напружив свої м'язи — гоп! — скочив, і Чортик-збиточник в ту ж мить опинився в його кіхтях!

Вкусив раз — відгриз чортикові хвостик, щоб ніколи вже його не пхав до рота. Вкусив удруге — відгриз чортикові голівку вкупі з ротиком, щоб уже ніколи не мав куди запхати хвостика. Вкусив утретє — і скривися:

Фе! Тепер уже й миші якісь фальшовані! Таж це звичайна ганчірка!..

Жмурко з пересердя пошарпав тоді чортика на дрібні шматочки, потім погасив свої очка-рефлектори, перестав муркотіти й солодко заснув.

(Закінчення на стор. 14-ій)

...І тоді саме, коли він заснув — з мишачих дірок, зі щілин стали висуватись з ліхтарями добродушки-майстри: добродушки-кравці, добродушки-бляхарі, добродушки-столярі, добродушки-механіки, добродушки-електромонтери. Вони з великим запалом узялися направляти всі побиті та поломані цяцьки-прикраси, шили, монтували, ліпили, складали все докупи. Потім приїхали добродушки-пожежники, приставили до ялинки довгі драбини і вішали всі прикраси на своє місце, а дуже поспішали, бо вже й світати починало.

А коли прийшов ранок і зійшло сонце, і заграли різдвяні дзвони, і до кімнати вбігли діти — зелена ялинка стояла знову, як раніше, прибрана, причепурена, в повнім блиску і красі.

Лише Чортик-збиточник валявся на землі подертий, пошматований, знівечений; за злобу, за пустоту, за погані збитки добродушки не привели його до життя.

Рано-вранці наймичка, що замітала кімнату, вимела його на смітник...

Пояснення-словничок: **кошлатий** — волохатий (shaggy); **скоцюрбитися** — скорчитися (to cower); **тендітний** — делікатний (tender); **шматяний** — зроблений із шмаття, ганчірок (from rags); **насторожитися** — to become attentive; **тектура** — грубий, твердий папір; **сухозлітка** — tinsel, aluminium foil; **смолоскип** — torch; **бриль** — капелюх; **постоли** або ходаки — стародавнє взуття з грубої шкіри зі шнурками (baest shoe); **хитрий** — sly; **цяцька** — іграшка, прикраса, орнамент (toy, ornament); **штудерний** — незвичайний; **бойовий винищувач** — destroying warplane; **стріха** — straw, thatch roof; **наліт** — тут: airraid; **бомбосховище** — airraid shelter; **голосити** — ридати, плакати; **веремія** — замішання (disturbance); **збитки** — пустощі, вибрики (tricks); **цяточка** — dot, spot, stain; **шишка** — fir cone; **мухомор** — отруйний гриб з червоною шапочкою і білими цятками (death-cup); **бешкетник** — збиточник (bravler, hooligan); **черепочки** — частини розбитої посудини; **слимачок** — малий слимак (snail); **лепський** — бравий (brave); **диня** — melon; **стовбур** — stem; **приверзтися** — здаватися; **метушня** — turmoil; **морока** — trouble; **ширяти** — кружляти, літати; **аеродром** — airfield; **бутель** — large bottle; **конфітура** — jam, preserves; **линва** — rope; **дзиґа** — whirlgig; **згуба** — загибель (destruction); **пітьма** — темінь, темрява (darkness); **шарудіння** — rustling; **просвердлити** — to drill, to bore; **зіщулитися** — з'їжитися, або причаїтися (to bristle, to stand on end (of hair), to lie in ambush, to lurk; **м'яз** — muscle; **кігті** — clutches; **щілина** — chink, rift; **добродушок** — ґном (gnome); **бляхар** — thinsmith; **монтувати** — з'єднувати окремі частини в цілість, складати до купи (to mount, to fit); **пошматований** — розірваний на шматки, порваний, подертий; **смітник** — rubbish heap, refuse heap; **наймичка** — служниця.

Роман ЗАВАДОВИЧ

ПРИСНИВСЯ ҐАЛІ АНГЕЛИК

Приснився Галі ангелик маленький
Із срібною коробкою в руках,
Такий собі рум'яний, чепурненький,
Зовсім як той, що є на образках.

А вранці, як збудилася Галинка,
То вже стояла прибрана ялинка,
А під ялинкою в обгортці золотій
Ота коробка, що приснилась їй.

— Мій ангелику, мій небесний друже! —
Молилась до подушки тулячись. —
Тобі я вдячна за дарунок дуже,
А ти мені частіше так приснись!

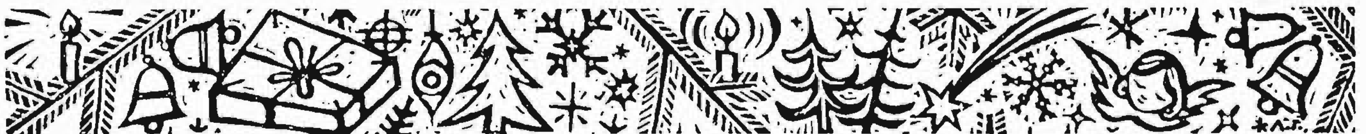
Чепурний — tide, clean; **обгортка** —wrapping.

К. ПЕРЕЛІСНА

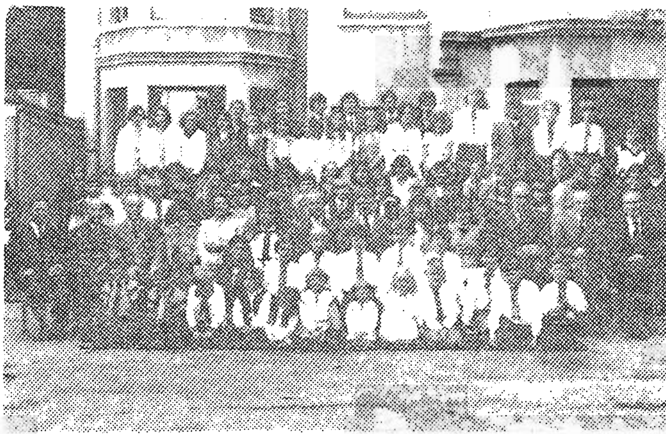
СНІЖОК

Снігу, білий сніжку,
Посипай доріжку!
Насип цілу гору
Біля цього двору:
Тут дітки маленькі,
Гуляти раденькі,
У них голосочки,
Як срібні дзвіночки.

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА В НОТТІНҐГАМІ, АНГЛІЯ

На світлині бачите учнів і вчителів Школи Українознавства в Ноттінґгамі, Англія. Школа існує вже 23 роки. З тієї нагоди Редакція „Веселки" від себе й усіх читачів журналу шле нашим школярам в Англії щирий привіт і бажає їм та їхнім учителям весело й щасливо провести Різдво й у Новому Році втішатися успіхами в навчанні.

КУТОК ЮНИХ АВТОРІВ

Ми отримали такого листа: Дорога „Веселко"! Я, Мартуся Ростислава Б і л и к, прошу Тебе помістити мій вірш „У к р а ї н а", який я написала та здобула за нього першу нагороду в конкурсі „Хто ми і чиї ми діти".

Від Р е д а к ц і ї: Конкурс „Хто ми і чиї ми діти" влаштувала Виховна референтура Союзу Українок Америки в 1978 р. Ґратулюємо Мартусі за успіх і бажаємо, щоб вона далі писала гарні вірші. Може пришле свого вірша до „Веселки"? Друкуємо її нагороджений вірш у групі 10-12 літніх авторів:

У К Р А Ї Н А

Україна — це чарівне слово з усіх слів,
Яке я чула з уст моїх батьків.
Україна — це чудові гори, ріки і поля,
Де так гарно й весело дітвора співа.
Україна — це чудові села і міста,
Де цвітуть каштани, як прийде весна.
Україна — це зелені полонини, карпатські долини,
Де смереки й малини ростуть поміж ними.
Україна — це країна вишитих ляльок,
Де одну таку я знаю з читання книжок.
Хоч не жила в Україні — бачила у сні,
Мою лялю вишивану, Вкраїну мою.
Виростаю на чужині не в своїм краю,
Свою лялю вишивану все беру до сну.

Монтреаль, 5 березня 1978 р.

ЩО ЧИТАТИ?

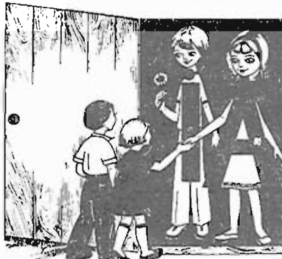
НОВІ КНИЖКИ ДІТЯМ ПІД ЯЛИНКУ

Коли різдвяна ялинка заіскриться свічечками, кольоровими лямпочками, грайливими фаєрверками й різнобарвними прикрасами, діти знайдуть під нею різні дарунки від янгола і від Діда Мороза. Поміж цими дарунками напевно будуть і українські книжечки.

Попросіть, діти, щоб не бракувало між ними і двох книжечок, які саме вийшли під Різдво.

Перша книжечка, це збірка релігійних віршів співредактора „Веселки", поета і письменника Романа З а в а д о в и ч а. Наголовок цієї збірки — З б у д н і в у с в я т о". Вона має п'ять циклів. Чотири призначені для дорослих, для дітей старшого віку і для юнацтва, а п'ятий для дітей. Цей цикл має наголовок „Принесем свою любов дитячу". В ньому є вірші-молитви, різдвяні, великодні, про св. Юрія і в поклоні Патріярхові Йосифові І. Ці вірші можна читати, деклямувати одинцем або групою, інсценізувати їх.

Книжечка вийшла в в-ві „Ставропігія" в Чікаго (222 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. 60622).
Ціна її 3.00 дол.

Друга книжечка для найменших діток, які щойно вчаться читати й писати називається „П р о г у л я н к а в а б е т к у". Автором її є співробітниця „Веселки" Ніна Мудрик-М р и ц. Вона написала до кожної літери коротенький віршований текст і виконала кольорові ілюстрації до кожного віршика. Обкладинка книжечки також її роботи. Книжечка вийшла в в-ві Об'єднання Працівників для Дітей і Молоді, Торонто, Канада. Видана на доброму папері, має 68 сторінок. Є в ній теж віршики на Різдво і Щедрий вечір, нап. літера „З":

З — в зими морозний час
Від зірок прийшло до нас,
Звеселило всіх кругом
Світлим празником — Різдвом.

А ось літера „Щ":

Щ — щедрує гарно нам,
Борщику йому дам
Щ — від стужі все щемить
Борщ нагріє, він кипить.

„Прогулянка в абетку" допоможе дітям легко і приємно вивчати літери.

В. Б.

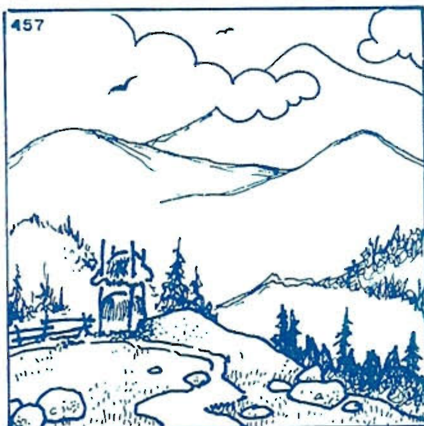
Сценарій і текст: Роман ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: Михайло МИХАЛЕВИЧ
Illustrations: Mychaylo MYCHALEWYCH

Історична казка — БОГДАН-СІЧОВИЙ СТРІЛЕЦЬ — BOHDAN-SICHOVY STRILETS — Ukrainian tale

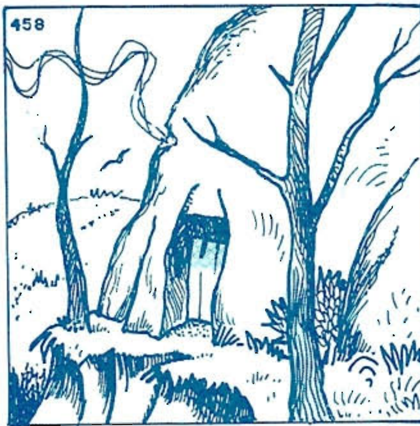
РОЗДІЛ XXIX: ЧОРНОКНИЖНИК З ЧОРНОГОРИ

CHAPTER XXIX: A SOOTHSAYER FROM CHORNOHORA

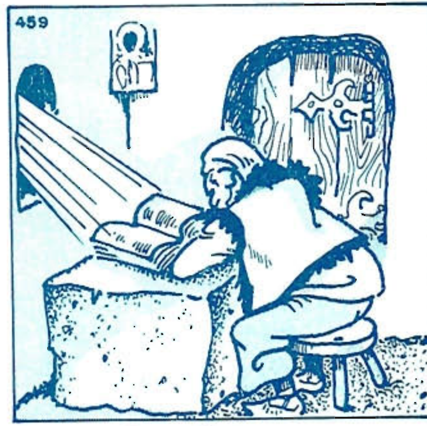
Є в карпатських Чорних горах найвищий верх — Говерля, порослий лісами, хмарами обкутаний.

The highest peak of the Carpathian Mountains is called Hoverlia. It stands tall, covered with trees and enveloped by clouds.

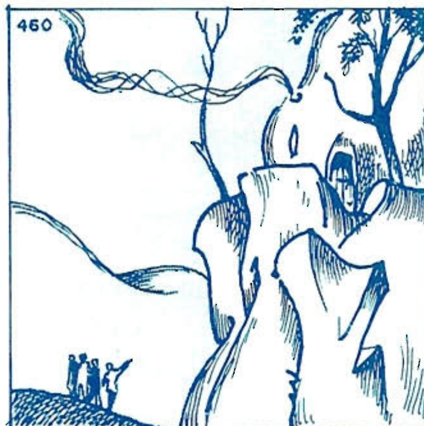
Над глибоким проваллям були видовбані у скелі кімнати-келії.

Small cells were carved out in the rock over a deep ravine.

Жив у тому камінному мешканні чародій-чорнокнижник.

A soothsayer lived in this rocky abode.

Шукаючи захисту, Богдан з побратимами побачив над обривом смужку диму.

Looking for shelter, Bohdan and his friends saw a streak of smoke over the ravine.

На скелі тричі закрякав сторожовий крук — знак, що хтось чужий надходить.

A raven-guardian, perched on the rock, shrieked out three times, warning that a stranger is approaching.

Видряпавшись по стрімкім обриві, запитав Богдан:
— Хто ти, чесний старче?

Climbing up the steep ravine, Bohdan asked: "Who are you, honorable old man?"

(Продовження буде)
(To be countinued).